YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
29 päivänä syyskuuta 1987 *

Asiassa 81/86,

De Boer Buizen BV, hollantilainen yhtiö, kotipaikka Heerhugowaard, edustajanaan asianajaja W. Alexander, Haag, prosessiosoite Luxemburgissa asianajaja E. Arendtin toimisto,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen neuvosto, asiamiehenään neuvoston oikeudellinen neuvonantaja E. H. Stein, prosessiosoite c/o J. Käser, Euroopan investointipankki, Luxemburg,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään komission oikeudellisen yksikön virkamies A. Haagsma, prosessiosoite c/o G. Kremlis, bâtiment Jean Monnet, Luxemburg,

vastaajina,

jossa kantaja vaatii ETY:n perustamissopimuksen 215 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että yhteisö on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa vahingosta, jonka kantaja on kärsinyt siitä, että yhteisön toimielimet ovat panneet täytäntöön teräsputkien kaupasta Amerikan yhdysvaltojen kanssa 7.1.1985 tehdyn sopimuksen (EYVL L 9, s. 1),

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Kakouris sekä tuomarit T. Koopmans, O. Due, K. Bahlmann ja G. C. Rodríguez Iglesias,

julkisasiamies: G. F. Mancini,
kirjaaja: hallintovirkamies D. Louterman,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen ja 3.2.1987 pidetyn suullisen käsittelyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.6.1987 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 De Boer Buizen BV, jonka kotipaikka on Heerhugowaard (Alankomaat), on nostanut 17.3.1986 yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon saapuneella kannekirjelmällä ETY:n perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan nojalla kanteen, jossa vaaditaan sen vahingon korvaamista, joka kantajalle on koitunut siitä, että neuvosto ja komissio ovat toteuttaneet teräsputkien kaupasta tammikuussa 1985 tehdyn yhteisön ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sopimuksen (EYVL L 9, s. 2) (jäljempänä sopimus).

2 Kantaja on vaatinut kannekirjelmässään sitä, että yhteisön vahvistettaisiin olevan vastuussa vahingosta, jonka kantaja on kärsinyt sen vuoksi, että 1.1.1985 alkaen kantaja ei ole voinut viedä teräsputkia Yhdysvaltoihin. Kantaja on kuitenkin täsmentänyt, että myöhemmässä vaiheessa asianosaisten on sovittava kärsityn vahingon laajuudesta ja että ellei tällaista sopimusta saada aikaan, asian käsittelyä yhteisöjen tuomioistuimessa jatkettaisiin. Neuvosto ja komissio ovat puolustautuneet pääasiallisesti esittämällä kysymyksen, voidaanko yhteisöä pitää vastuullisena kantajan kärsimästä vahingos-

ta, ja esittäneet samalla epäilynsä siitä, onko vahinkoa todellisuudessa syntynyt.

3 Koska asianosaisten erimielisyys koskee pääasiallisesti kanteen tutkittavaksi ottamista ja toimielinten moititun käytöksen mahdollista lainvastaisuutta, on aluksi tarkasteltava näitä kohtia.

4 Asiaa koskevia oikeussääntöjä, tosiseikkoja sekä asianosaisten perusteluita ja väitteitä koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä ainoastaan, jos se on tarpeen yhteisöjen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

Kanteen tutkittavaksi ottaminen

5 Vastaajina olevat toimielimet katsovat, ettei kannetta voida ottaa tutkittavaksi. Ne katsovat, ettei yritys voi käyttää ETY:n perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan oikeussuojakeinoa, jos jollakin toisella oikeussuojakeinolla voitaisiin varmistaa yritykselle tehokas suoja. Tämä pätee vastaajien mukaan käsiteltävänä olevaan tapaukseen, koska kantajalla olisi ollut mahdollisuus valittaa kansallisiin tuomioistuimiin siitä, ettei sille ollut myönnetty vientilisenssejä.

6 Neuvosto korostaa, että sopimus on toteutettu pääasiallisesti teräsputkien Amerikan yhdysvaltoihin suuntautuvan viennin rajoituksista 9 päivänä tammikuuta 1985 annetulla neuvoston asetuksella N:o 60/85 (EYVL L 9, s. 13). Asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetään nimenomaan, että kunkin jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset antavat vientilisenssit niille annettujen kiintiöiden rajoissa. Kansallisen kiintiön jakaminen yritysten kesken kuuluu neuvoston mukaan näin ollen kansallisten viranomaisten yksinomaiselle vastuulle.

7 Komission mukaan kantajan olisi pitänyt valittaa vientilisenssin epäämisestä toimivaltaisessa kansallisessa tuomioistuimessa ja esittää siinä yhteydessä kysymys yhteisön asiaa koskevien asetusten pätevyydestä. Jos tällainen menettely olisi johtanut sellaiseen ratkaisuun, jonka mukaan lisenssi on evätty perusteettomasti, kantaja olisi voinut tämän ratkaisun perusteella vaatia kansallisella tasolla mahdollisen vahingon korvaamista.

8 Tältä osin on huomattava, ettei kantaja kyseenalaista yhteisön asetusten toteuttamiseksi tarkoitettuja kansallisten viranomaisten toimenpiteitä vaan itse asetukset, sillä kantaja moittii neuvostoa ja komissiota siitä, että ne ovat sallineet kansallisten viranomaisten myöntämää, teräsputkien Yhdysvaltoihin suuntautuvaa vientiä koskevat lisenssit ainoastaan kyseisten tavaroiden valmistajille. Edellä mainitun neuvoston asetuksen N:o 60/85 5 artiklasta sekä teräsputkien Yhdysvaltoihin suuntautuvaa vientiä koskevasta yhteisön valvonnasta 9 päivänä tammikuuta 1985 annetun komission asetuksen N:o 61/85 (EYVL L 9, s. 19) 3 artiklasta käykin ilmi, että vientilisenssejä voidaan myöntää ainoastaan kyseisten tavaroiden valmistajille.

9 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan 178 ja 215 artiklassa määrätyn korvauskanteen tarkoituksena ei ole se, että yhteisöjen tuomioistuin voisi tutkia sellaisten päätösten laillisuuden, joita kansalliset viranomaiset ovat tehneet yhteisen maatalouspolitiikan puitteissa, tai että se voisi arvioida tällaisista kansallisista päätöksistä yksityisille oikeussubjekteille aiheutuvia taloudellisia seurauksia. Vaikka vahingonkorvauskannetta on tarkasteltava yksityisten oikeussubjektien oikeussuojajärjestelmän muodostamaa taustaa vasten ja vaikka kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä voi näin ollen joissakin tapauksissa olla se, että on turvauduttu kaikkiin kansallisen viranomaisen päätöksen kumoamiseksi tarkoitettuihin sisäisiin oikeussuojakeinoihin, näillä kansallisilla oikeussuojakeinoilla on kuitenkin tehokkaasti turvattava asianomaisten yksityisten oikeussuoja ja mahdollistettava korvauksen saaminen väitetystä vahingosta.

10 Tässä tapauksessa ei ole kysymys tilanteesta, jossa yritys, jota asia koskee, voisi saada lisenssin tai korvauksen lisenssin epäämisestä aiheutuneesta vahingosta. Kansallisilla viranomaisilla on nimittäin ollut asetusten N:o 60/85 ja 61/85 edellä mainittujen artiklojen nojalla oikeus myöntää vientilisenssit ainoastaan putkia valmistaville yrityksille, kun taas jälleenmyyjinä toimivat yritykset ovat voineet saada tällaisen lisenssin ainoastaan valmistajayrityksen niiden hyväksi tekemällä lisenssin siirrolla. Näin ollen vaikka kansallinen tuomioistuin kumoaa päätöksen, jolla jälleenmyyjäyritykseltä evättiin lisenssi, ei siitä seuraa, että kyseisellä yrityksellä on oikeus saada lisenssi tai korvaus mahdollisesti kärsimästään vahingosta. Samaa pätee silloin, kun kyseisten asetusten säännökset todetaan pätemättömiksi, mihin kansallinen tuomioistuin voi päätyä saatettuaan tätä oikeuskysymystä koskevan asian perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

11 Edellä esitetystä seuraa, ettei vastaajina olevien toimielinten esittämää väitettä kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisesta voida hyväksyä.

Pääasia

12 Kantaja katsoo, että yhteisön sopimuksen toteuttamiseksi perustama järjestelmä on lainvastainen. Toisaalta järjestelmä johtaa jälleenmyyjien syrjimiseen suhteessa valmistajiin, koska ainoastaan viimeksi mainitut voivat saada teräsputkien vientilisenssejä. Toisaalta kantajan mukaan järjestelmän vaikutuksesta yhteisön vientikatto jaetaan epäoikeudenmukaisesti ja syrjivästi jäsenvaltioiden kesken ottamatta huomioon perinteistä kaupankäyntiä.

13 Väitetystä jälleenmyyjien syrjinnästä suhteessa valmistajiin kantaja myöntää, että asetuksissa N:o 60/85 ja 61/85 annetaan valmistajayritykselle mahdollisuus siirtää lisenssi jälleenmyyjäyritykselle. Tämän mahdollisuuden käytännön vaikutus on kantajan mukaan kuitenkin hyvin rajallinen, koska valmistajat itse tai niiden tytäryhtiöt käyttävät lisenssit kokonaan. Näin ollen jälleenmyyjiä estetään jatkamasta teräsputkien vientiä Yhdysvaltoihin, vaikka Yhdysvaltain markkinat yhteisön terästuotteille kantajan mukaan ovat avanneet nimenomaan jälleenmyyjät, eivätkä valmistajat.

14 Tältä osin on huomattava, että sopimusta sovelletaan ainoastaan yhteisöstä peräisin olevien teräsputkien ("*steel pipes and tubes – – originating in the Community*", 1 kohta, ensimmäinen virke) yhteisöstä Yhdysvaltoihin suuntautuvaan vientiin. Tästä seuraa, että viennin rajoitukset koskevat välittömästi näiden tuotteiden yhteisössä olevia valmistajia ja että nämä rajoitukset eivät koske kolmansista maista peräisin olevien tuotteiden vientiä, vaikka yhteisöön sijoittautuneet jälleenmyyjäyritykset olisivat viejinä. On kiistatonta, että tietyt maat, kuten Itävalta, Romania ja Norja myyvät osan teräksen tuotantoaan Yhdysvaltoihin yhteisössä olevien yritysten välityksellä.

15 Näin ollen teräsputkien yhteisössä olevat valmistajatyritykset eivät ole sopimuksesta johtuvissa vientirajoituksissa samassa tilanteessa kuin jälleenmyyjäyritykset. Tällaisessa tilanteessa yhteisön toimielimillä ei ole ollut velvollisuutta perustaa sopimuksen toteuttamiseksi järjestelmää, jossa yhteisön valmistajat ja jälleenmyyjät olisivat samassa asemassa.

16 Edellä esitetystä seuraa, että väite syrjinnästä jälleenmyyjien ja valmistajien välillä on perusteeton. Tähän päätelmään ei vaikuta se, että kantajalla on väitteittensä mukaan ollut tapana hankkia putket tietyistä jäsenvaltioista, erityisesti Saksan liittotasavallasta, eikä kolmansista maista.

17 Edellä esitetty ei tarkoita sitä, että kun yhteisön toimielimet ovat perustaneet merkittäville markkinoille suuntautuvan putkien vientilisenssijärjestelmän, niillä ei olisi tietynlaista vastuuta näiden tuotteiden jälleenmyyntiin erikoistuneiden yritysten erityisestä tilanteesta, minkä toimielimet ovatkin myöntäneet antaessaan mahdollisuuden siirtää kyseisiä lisenssejä jälleenmyyjäyrityksille. Jos kävisi ilmi, että kyseisten yritysten on ryhmänä täytynyt vastata suhteettomasta osuudesta vientimarkkinoiden rajoittamisesta aiheutuneista rasituksista, yhteisön toimielinten tehtävänä olisi korjata asia asianmukaisin toimenpitein. Asiakirja-aineistosta ei kuitenkaan käy ilmi, että nämä edellytykset tässä tapauksessa täyttyisivät.

18 Väitetystä jäsenvaltioiden välisestä syrjinnästä on todettava, että sopimus koskee yhteisön teräsputkien vientiä sellaisenaan eikä siinä erotella eri jäsenvaltiota eikä viitata jäsenvaltioista lähtöisin olevaan perinteiseen vientiin. Sopimuksessa vahvistetaan teräsputkien yhteisön vientikatoksi 7,6 % Yhdysvaltojen nähtävissä olevasta kulutuksesta; asetuksessa N:o 60/85 annetaan komission tehtäväksi laskea vientikatosta johtuvat määrät, ja asetuksen liitteessä III vahvistetaan näiden määrien jakaminen jäsenvaltioiden kesken ja myönnetään kullekin prosenttiosuus Yhdysvaltojen nähtävissä olevasta kulutuksesta. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on kuitenkin vientilisenssejä myöntäessään muun ohella "otettava huomioon yritysten perinteinen vienti" ja "otettava huomioon Yhdysvaltoihin suuntautuvan viennin perinteinen jakautuminen koko vuodelle" (asetuksen N:o 60/85 5 artiklan 2 kohta).

19 Tällaisessa tilanteessa kantajan tehtävänä on ollut osoittaa, miksi neuvoston olisi pitänyt jakaessaan yhteisön vientikattoa jäsenvaltioiden kesken ottaa huomioon jäsenvaltioiden perinteinen vienti ja miksi neuvosto on tässä tapauksessa ylittänyt tehtävänsä toteuttamista koskevan harkintavallan. Kantaja on kuitenkin rajoittunut esittämään yleisen väitteen, jota se ei ole selventänyt yksityiskohdilla ja jonka vastaajina olevat toimielimet ovat kiistäneet. Tämän väitteen mukaan tietyillä jäsenvaltioilla, erityisesti Alankomailla olisi ollut käytettävissään liian korkea kiintiö, joka ei ole vastannut perinteistä vientiä.

20 On vielä lisättävä, että asianosaisten toimittamat luvut eivät osoita merkittävää eroa verrattaessa eri jäsenvaltioiden osuuksia teräsputkien Yhdysvaltoihin suuntautuvasta viennistä ajalta ennen asetuksen voimaan saattamista yhteisön vientikaton jakamiseen jäsenvaltioiden kesken, mikä käy ilmi asetuksen N:o 60/85 liitteestä III.

21 Näin ollen perustetta, joka koskee syrjintää jäsenvaltioiden kesken, ei myöskään voida hyväksyä.

22 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, ettei asetuksilla N:o 60/85 ja 61/85 perustetun vientilisenssijärjestelmän lainvastaisuutta ole vahvistettu. Näin ollen ei ole tarpeen tarkastella, täyttyvätkö yhteisön vastuun vahvistamisen muut edellytykset.

23 Näin ollen kanne on hylättävä perusteettomana.

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska kantaja on hävinnyt asian, kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Kakouris Koopmans

Due Bahlmann Rodríguez Iglesias

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä syyskuuta 1987.

P. Heim
kirjaaja

C. Kakouris
kuudennen jaoston puheenjohtaja